

OPSTELLEN GEDRAGSCODE

Een gedragscode is hét perfecte instrument om goede afspraken te maken en ze levend te houden. Een gedragsregel rond pesten mag hierin niet ontbreken. Elke sportorganisatie heeft zijn eigenheid waarmee rekening moet gehouden worden bij het opstellen van de gedragscode. Een gedragscode van een sportorganisatie met overwegend competitiespelers of enkel jeugdspelers zal een verschillend karakter hebben. Daarom leveren we geen kant-en-klare versie aan, maar geven we je wel graag enkele aandachtspunten voor het ontwerpen van een gedragscode op maat van jouw sportorganisatie.

EEN APARTE GEDRAGSCODE VOOR PESTEN?

We geven de voorkeur aan aspecten rond pesten te integreren in een bredere gedragscode. Ongepast gedrag kan zich uiten in verschillende vormen, vanuit diverse motieven, al dan niet met herhaling. Dit wordt naargelang de situatie en context benoemd als homofobie, discriminatie, racisme, pesten, vandalisme... Door een gedragscode breed te focussen op gewenst en ongewenst gedrag werk je aan al deze vormen samen. Er kunnen in de gedragscode wel bepaalde vormen expliciet aan bod komen (bv. pesten).

VOORBEREIDING

- Betrek personen uit **alle geledingen** van de organisatie bij het ontwerp. Luister naar wat trainers, bestuurders, supporters, sporters en ouders vermelden als belangrijke waarden en eventuele pijnpunten. Zo zal je een breder draagvlak creëren voor de gedragscode en loop je minder het gevaar om belangrijke items over het hoofd te zien.
- Bekijk welke **(in)formele regels of afspraken** over wenselijk gedrag er reeds bestaan in de organisatie.
- Vind **inspiratie** bij bestaande gedragscodes van andere sportclubs of federaties. Deze voorbeelden kunnen nuttige informatie en voorbeelden bevatten, misschien zelfs over situaties waar je zelf nog niet aan gedacht hebt.

DOELGROEP

Een gedragscode richt zich in het beste geval niet enkel tot trainers en spelers, maar bevat richtlijnen en waarden voor elke betrokkene. Het vermelden van ouders, bestuurders en supporters betreft deze doelgroepen bij het ethisch sporten, kan conflicten in de toekomst vermijden en herinnert deze personen aan de verantwoordelijkheid die ze hebben op en naast het sportveld.

VRAGEN, TWIJFELS, CONFLICT

- Vermeld in de gedragscode ook een **aanspreekpunt** voor personen die vragen of bedenkingen hebben bij de richtlijnen. Dit kan het ethisch comité zijn, de verantwoordelijke voor ethiek, de ombudspersoon of een andere betrokkene bij het ontwerp van de code en het ethisch beleid van de sportorganisatie.
- Er moet een **procedure** beschikbaar zijn voor sanctionering in geval van overtreding van de richtlijnen. Deze verloopt bij voorkeur gradueel (bv. mondelinge verwittiging, schriftelijke verwittiging, schorsing, verwijdering) zodat bij elk incident op maat gereageerd kan worden rekening houdend met de ernst. De procedure kan je integraal opnemen in de gedragscode zelf, of je kan verwijzen naar bestaande (tucht)procedures (bv. het huishoudelijk of intern reglement). Het is echter niet de bedoeling dat in de gedragscode de nadruk op sancties ligt. De code moet motiverend werken in plaats van gebaseerd te zijn op het dreigen met straffen en uitsluiting.
- Vermeld in de gedragscode waar personen terecht kunnen met klachten over **overtredingen** van de richtlijnen.

AANSPREEKPERSOON INTEGRITEIT

Een aanspreekpersoon integriteit kan opgenomen worden in de code om vragen, twijfels of bedenkingen omtrent de gedragscode te beantwoorden. Ook bij een overtreding ervan kan de aanspreekpersoon integriteit gecontacteerd worden.

Zie actie 2 'Zorg voor een aanspreekpunt'.

REAGEREN OP EEN PESTGEVAL

Het is raadzaam om op voorhand na te denken wat de sportorganisatie zal doen bij het overtreden van de gedragsregel(s) rond pesten. Bij geïsoleerde vormen van pesten in fysieke, verbale, materiële of sociale vorm kan de ALKA ES methode gebruikt worden om de situatie op te lossen. Om op lange termijn ervoor te zorgen dat het pesten ophoudt is het raadzaam om de NO BLAME methode op te starten.

Zie actie 4 'Geef de gepaste reactie'.

FORMULERING

- Maak aan het begin van de code duidelijk waarom je een gedragscode in de sportorganisatie belangrijk vindt, wat de **kernwaarden** van de sportorganisatie zijn en wat je wil bereiken met de gedragscode. Start pas daarna met het formuleren van de concrete richtlijnen.
- Formuleer de richtlijnen op een **duidelijke manier** en vermijd algemeenheden. In plaats van te vermelden 'wees solidair' is het goed om concreet te verwoorden wat je bedoelt met solidariteit binnen de sportorganisatie.
- Vermijd twijfel en onduidelijkheid door **voorbeelden** op te nemen in de gedragscode. Dit maakt het document veel levendiger en brengt het dichterbij de doelgroep.
- Een goede gedragscode bevat zowel inspirerende als regelgevende richtlijnen. **Inspirerende** richtlijnen zijn de basisprincipes die de kernwaarden van de sportorganisatie weergeven. **Regelgevende** richtlijnen zijn concrete afspraken over welk gedrag acceptabel is en welk niet bij het streven naar deze waarden.

VOORBEELDEN INSPIRERENDE RICHTLIJNEN

- Onze sportorganisatie streeft naar een sportklimaat waar iedereen zich thuis voelt.
- Iedereen in de sportorganisatie gedraagt zich altijd sportief, ook als anderen minder sportief zijn.
- Sportiviteit en spelplezier is in onze sportorganisatie het allerbelangrijkste.
- Onze sport is er voor iedereen. Er is geen plaats voor discriminatie, racisme, pesterijen, vandalisme, uitsluiting...

VOORBEELDEN REGELGEVENDE RICHTLIJNEN

De verschillende vormen van pesten kan je als leidraad gebruiken om regelgevende richtlijnen op te stellen: verbaal, fysiek, materieel, sociaal en cyberpesten.

- Vermijd schelden of het gebruik van dreigende taal, ook op stressvolle momenten (verbaal).
- Maak geen kwetsende opmerkingen (verbaal).
- Sla, schop of duw nooit een andere (fysiek).
- Respecteer de uitrusting en het materiaal van jezelf en andere sporters (materieel).
- Blijf van andermans spullen af, vraag het als je iets wil lenen (materieel).
- Wees vriendelijk onder elkaar, geef elkaar complimenten en supporter voor iedereen (sociaal).
- Laat anderen meedoen en sluit niemand uit, geef extra aandacht aan nieuwelingen (sociaal).
- Verspreid geen roddels of geruchten, ook niet online (sociaal/cyberpesten).
- Respecteer de privacy van jezelf en anderen en verspreid nooit ongevraagd foto's of persoonlijke informatie zonder toestemming, ook niet online (sociaal/cyberpesten).
- Neem de smartphone niet mee in de kleedkamers of laat hem in de sporttas (cyberpesten).
- Doe niets online wat je ook niet in 'real life' zou doen (cyberpesten).
- Spreek een volwassene aan als jij of iemand anders slachtoffer wordt van grensoverschrijdend gedrag.

TENSLOTTE

- Vraag eerst **feedback** aan de verschillende doelgroepen alvorens de gedragscode definitief te maken. Hun standpunten en reacties leveren belangrijke informatie op om de praktische werkbaarheid van de code te verbeteren. Wie zelf betrokken is van in het begin, is ook meer gemotiveerd om er actief mee aan de slag te gaan.
- Voorzie op regelmatige tijdstippen een **herziening** van de ethische code. De start van een nieuw jaar of de algemene vergadering vormen hiervoor goede momenten. Zo vermijd je dat de code gedateerd raakt of niet inspeelt op actuele situaties.
- **Betrek** de gedragscode expliciet wanneer er iets misloopt op ethisch vlak. **Verwijs** naar de richtlijnen die overtreden worden en naar de strijdigheid met de waarden die in de code geformuleerd zijn. Ook dit is een manier om de gedragscode in de sportorganisatie echt tot leven te brengen en er een nuttig instrument van te maken.